

Dubbele materialiteitsanalyse

Stappenplan, achtergrond en longlist
duurzaamheidsonderwerpen bij
CSRD-implementatie

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

December 2023

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Nederland rekt op zijn accountants.

De leden van de Koninklijke NBA vormen een brede, pluriforme beroepsgroep van ruim 22.000 professionals werkzaam in de openbare accountantspraktijk, bij de overheid, als intern accountant en in het management van organisaties. Integriteit, objectiviteit, deskundigheid en zorgvuldigheid, geheimhouding en professioneel gedrag zijn essentiële waarden voor iedere accountant. De Koninklijke NBA helpt accountants hun cruciale rol in de maatschappij te vervullen, nu en in de toekomst.

Dit document bevat bladwijzers, hyperlinks en navigatiebuttons

 Adobe Acrobat bladwijzers - toetsencombinatie "Ctrl-b"

 Tekst is een interne document- of externe hyperlink

 Naar inhoudsopgave

 Vorige pagina

 Volgende pagina

Colofon

Met dank aan de NBA projectgroep CSRD voor het opstellen van dit stappenplan op basis van ESRS:
Jirina van Daal, Tülay Dilsiz-Gedik, Arnold Wijbenga, Abdelmoumain Kintou, Usha Ganga

Dit stappenplan en de bijlagen zijn zo zorgvuldig mogelijk samengesteld. De NBA is echter niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden. De NBA heeft er voor gekozen een maximaal leesbaar document op te stellen.

© 2023 Koninklijke NBA

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens bestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij door middel van druk, fotokopieën, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de NBA.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk	Pagina
Inleiding	5
1: Stappenplan materialiteitsanalyse duurzaamheidsinformatie	6
Inleiding stappenplan materialiteitsanalyse	7
Toelichting stappenplan materialiteitsanalyse	9
Stap 0 Planning, rapportage en audit trail	9
Stap 1 Identificeren van de stakeholders	10
Stap 2 Vaststellen van de waardecreatie van de eigen organisatie en inzicht in de keten	11
Stap 3 Opstellen van de longlist van mogelijke materiële onderwerpen	12
Stap 4 Formuleren van de risico's, kansen en impact t.a.v. de longlist (trechters van de longlist)	13
Stap 5 Prioritering via kwalitatieve inschatting van de materiële topics op basis van impact materialiteit en financiële materialiteit	15
5.1 Bepalen of het onderwerp als materieel kan worden beschouwd vanuit impact materialiteit.	15
5.2 Bepalen of het onderwerp als materieel kan worden beschouwd vanuit financiële materialiteit	16
5.3 Prioriteren van materiële onderwerpen	17
Stap 5a Kwantitatieve inschatting van de materiële topics zowel voor de impact als de financiële materialiteit	18
Stap 5b Visueel maken van de materiële topics (optioneel)	18
Stap 6 Strategische implementatie van de materiële onderwerpen	19
2: Ga gewoon aan de slag met materialiteitsanalyse	20
3: Bijlage: Longlist duurzaamheidsonderwerpen	26

Inleiding

De dubbele materialiteitsanalyse vormt een centraal onderdeel binnen de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de toepassing van de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Met dit document biedt de NBA handvatten bij het maken van een materialiteitsanalyse ten aanzien van duurzaamheidsonderwerpen. Deze publicatie is daarmee ook toepasbaar voor organisaties die (nog) niet aan de CSRD hoeven te voldoen en bestaat uit drie delen:

1. **Stappenplan materialiteitsanalyse duurzaamheidsinformatie.** Dit concrete stappenplan is tot stand gekomen dankzij de NBA-projectgroep CSRD. Voorjaar 2023 is het als concept gebruikt en getest bij de werksessies voor leden die zijn georganiseerd in aansluiting op het [webinar Europese duurzaamheidsstandaarden](#). ESRS 1 gaat uit van dubbele materialiteit, wat wil zeggen vanuit de dimensie impact-materialiteit (impacts, inside out) en financiële materialiteit (risico's en kansen, outside in).

>> [pagina 6](#)

2. **Ga gewoon aan de slag met materialiteitsanalyse** toont achtergrond en context bij zowel het maken van een materialiteitsanalyse als de achterliggende doelstelling om te verduurzamen. De NBA-werksessies op locatie waar accountants hiermee praktisch aan de slag zijn gegaan vormen de basis van deze beschrijving. Op die wijze worden de eerste ervaringen bij dit leerproces gedeeld met de lezer.

>> [pagina 20](#)

3. **Longlist duurzaamheidsonderwerpen** dient als bijlage bij het Stappenplan in het eerste deel. Dit overzicht bevat een uitgebreide (maar niet volledige) lijst met duurzaamheidsonderwerpen die mogelijk kunnen leiden tot materiële impacts of financiële risico's of kansen. Als daarvan sprake is dient een organisatie conform de CSRD hierover te rapporteren in de duurzaamheidsinformatie binnen het jaarverslag.

>> [pagina 26](#)

1: Stappenplan materialiteitsanalyse duurzaamheidsinformatie

Stap 0 Planning, rapportage en audit trail

Stap 1 Identificeren van de stakeholders

Stap 2 Vaststellen van de waardecreatie van de eigen organisatie en inzicht in de keten

Stap 3 Opstellen van de longlist van mogelijke materiële onderwerpen

Stap 4 Formuleren van de risico's, kansen en impact t.a.v. de longlist (trechters van de longlist)

Stap 5 Prioritering via kwalitatieve inschatting van de materiële topics op basis van impact materialiteit en financiële materialiteit

Stap 5a Kwantitatieve inschatting van de materiële topics zowel voor de impact als de financiële materialiteit (optioneel)

Stap 5b Visueel maken van de materiële topics (optioneel)

Stap 6 Strategische implementatie van de materiële onderwerpen

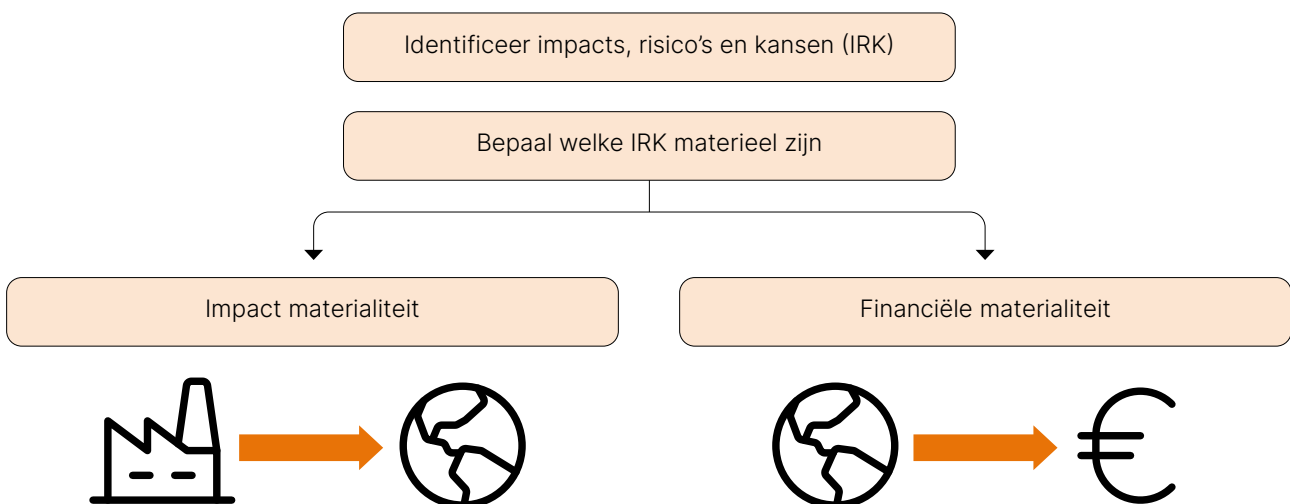
De grijs gemarkeerde stappen zijn optioneel.

Rapportage

Inleiding stappenplan materialiteitsanalyse

In dit stappenplan wordt op basis van de [European Sustainability Reporting Standards](#) (hierna ESRS) invulling gegeven aan de materialiteitsanalyse die is voorgeschreven voor organisaties die moeten voldoen aan de [Corporate Sustainability Reporting Directive](#). Voor meer informatie over de CSRD verwijzen wij u naar het [White paper CSRD – een toelichting op de CSRD-vereisten en ondersteuning bij het voldoen aan deze regels](#) van Hogeschool Zuyd en NBA.

De materialiteitsanalyse is bij duurzaamheidsverslaggeving de basis voor de rapporterende organisatie om te bepalen over welke duurzaamheidsinformatie in het bestuursverslag gerapporteerd zal worden. ESRS 1 algemene vereisten (par. 3.2, lid 25) schrijft voor hoe de materialiteitsanalyse uitgevoerd dient te worden: “De [organisatie, red.] moet een materialiteitsanalyse uitvoeren om de te rapporteren materiële impacts, risico's en kansen in kaart te brengen”. Daarbij gaat ESRS 1 van dubbele materialiteit, wat wil zeggen dat de materialiteitsanalyse plaatsvindt vanuit de dimensie impact-materialiteit (impacts) en financiële materialiteit (risico's en kansen) (ESRS 1, 3/21).

Om deze materialiteitsanalyse te kunnen maken zal de organisatie het eigen bedrijfsmodel in kaart brengen, en ook inzicht verkrijgen in de eigen waardeketen, zowel de toeleveringsketen als de afnemersketen (upstream en downstream) (ESRS 1, hoofdstuk 5: waardeketen). Daarnaast zal de organisatie de eigen stakeholders leren kennen, en bepalen hoe zij in gesprek zijn met deze stakeholders(groepen). Dit is allemaal input om de materiële impacts, risico's en kansen te kunnen bepalen.

1 CSRD schrijft voor dat de duurzaamheidsinformatie in het bestuursverslag wordt opgenomen. Organisaties die vrijwillig rapporteren kunnen ook rapporteren in een separaat duurzaamheidsverslag. Daarvoor gelden soortgelijke principes.

Bij het bepalen van de materiële impacts, risico's en kansen (hierna IRK) wordt zowel rekening gehouden met IRK die nu al actueel zijn, als IRK die zich op de korte, middellange of lange termijn waarschijnlijk zullen voordoen (ESRS 1, 3.3/38).

Bij een negatieve impact op basis van impact-materialiteit is het due diligence proces van de organisatie, zoals vastgelegd in de [UN Guiding Principles on Business and Human Rights](#) en de [OESO-Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen](#) van groot belang (ESRS 1, 3.4/45).

Uit de beschrijving blijkt dat IRK materieel dienen te zijn om als duurzaamheidsonderwerp opgenomen te worden in de rapportage. Om deze materialiteit te bepalen zal de organisatie gebruik maken van passende drempelwaarden (ESRS 1, 3.3/42), die kwalitatief of kwantitatief kunnen zijn, en die het mogelijk maken om in te schatten of sprake is van een materieel onderwerp.

In dit document hebben wij een stappenplan opgenomen dat kan helpen bij het in kaart brengen van materiële onderwerpen. Dit stappenplan helpt voor organisaties die op basis van CSRD zullen moeten rapporteren, maar kan ook behulpzaam zijn bij het uitvoeren van een materialiteitsanalyse voor een niet-CSRD-plichtige organisatie, zoals een organisatie in de publieke sector of een MKB-onderneming.

Toelichting stappenplan materialiteitsanalyse

Stap 0

Planning, rapportage en audit trail

Wijs een verantwoordelijke medewerker aan of, indien mogelijk, richt een werkgroep op binnen de organisatie om de dubbele materialiteit te bepalen. Vanuit deze werkgroep vindt de aansturing op het proces plaats. Als eerste kan de tijdslijn voor het opstellen van de dubbele materialiteit worden bepaald. Daarnaast is deze medewerker verantwoordelijk voor de vastlegging van de keuzes die gemaakt worden in het materialiteitsproces zodat achteraf te achterhalen is welke keuzes gemaakt zijn op basis van welke informatie.

Het tot stand komen van de dubbele materialiteit dient te worden beschreven in de CSRD-rapportage. Ook de afwegingen en de aannames die in het materialiteitsproces gemaakt worden dienen te worden gerapporteerd en beschreven in de CSRD-rapportage. Daarnaast kan de beschrijving van het proces door de accountant gebruikt worden in de assurance opdracht tot het verkrijgen van zekerheid over de rapportage als onderliggend assurancebewijs. Het is daarom van belang dat gedurende het gehele proces documentatie wordt bijgehouden om de totstandkoming van de dubbele materialiteit te kunnen toelichten.

Stap 1

Identificeren van de stakeholders

In deze stap identificeert de organisatie haar stakeholders. Dit houdt in dat in kaart wordt gebracht welke stakeholders van belang zijn voor de organisatie en welke informatiebehoefte deze stakeholders kennen. De informatiebehoefte van de stakeholders is één van de uitgangspunten bij het bepalen van de materiële onderwerpen.

Daarbij kunnen drie stakeholder groepen worden geïdentificeerd, die elkaar kunnen overlappen:

1. **Primaire gebruikers:** gebruikers van duurzaamheidsinformatie. Hieronder wordt onder meer gedacht aan primaire gebruikers van financiële rapportage voor algemeen gebruik (bestaande en potentiële beleggers, kredietverstrekkers en andere crediteuren, zoals assetmanagers, kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen), alsmede andere gebruikers, zoals zakenpartners van de onderneming, vakbonden en sociale partners, het maatschappelijke middenveld en niet-gouvernementele organisaties, overheden, analisten en mensen uit de academische wereld.
2. **Getroffen stakeholders:** personen of groepen van wie belangen – positief of negatief – (kunnen) worden beïnvloed door de activiteiten van de organisatie en haar directe en indirecte zakelijke relaties binnen haar waardeketen (ESRS 1, 3.1/22).
3. **Stille stakeholders:** een belanghebbende die zijn eigen stem niet kan laten horen. ESRS 1 TV 7 benoemt de natuur als stille stakeholder, denk hierbij bijvoorbeeld aan een bedreigd ecosysteem of bedreigde diersoorten.

ESRS 1 (par. 3.1/24) benoemt dat het betrekken van de getroffen stakeholders van cruciaal belang is voor het due diligence proces van de organisatie en de materialiteitsanalyse. Betrokkenheid van stakeholders via stakeholder engagement is belangrijk om te kunnen identificeren wat de impacts van de organisatie zijn op stakeholders, en ook de financiële risico's en kansen te kunnen benoemen.

De input van stakeholders kan bij elke stap van de materialiteitsanalyse worden meegenomen, maar dient in ieder geval gestructureerd onderdeel te zijn van de materialiteitsanalyse. Dat betekent dat de uitkomsten van de dialoog met stakeholders die de organisatie voert, onderdeel is van de materialiteitsanalyse.

Twee veelvoorkomende manieren om stakeholders te betrekken bij de materialiteitsanalyse zijn de volgende:

1. Via een uitgebreide stakeholder onderzoek wordt aan stakeholders gevraagd wat zij belangrijke duurzaamheidsaspecten vinden waarover de organisatie zou moeten rapporteren. Dit wordt vaak gevolgd door stakeholder dialogen waarin de uitkomsten van het onderzoek nader worden geduid.
2. De gesprekken met stakeholders die door bestuur, vertegenwoordigers en verkopers, klachtenafhandeling, inkoopafdelingen, duurzaamheidsmanagers en dergelijke worden gevoerd, worden gebruikt als input voor de materialiteitsanalyse en geven als zodanig richting aan de materialiteitsanalyse. Hierin zijn ook begrepen de stakeholder betrokkenheid die het due diligence proces van de organisatie, indien aanwezig, omvat.

ESRS geeft geen verplichte vorm aan van stakeholder engagement. Het is aan de organisatie om te bepalen of er voldoende kennis is verkregen via stakeholder engagement om de eigen impacts, risico's en kansen te bepalen.

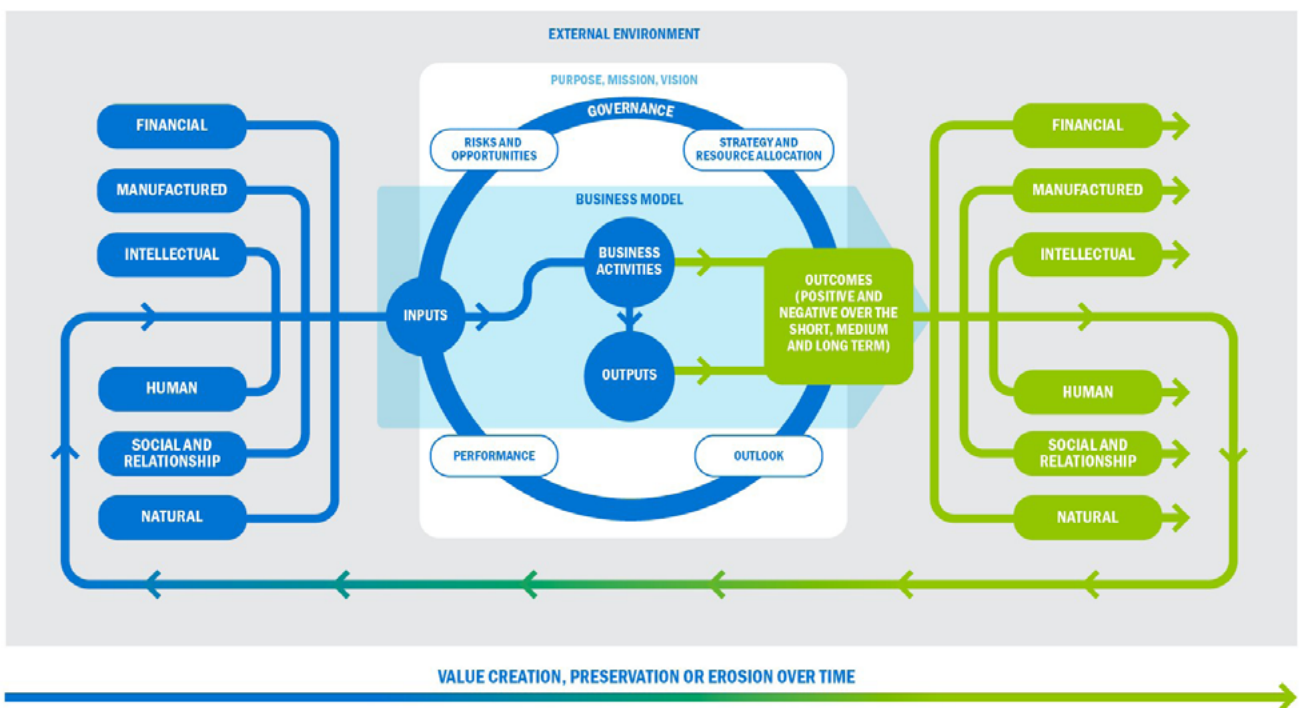
Het is onwaarschijnlijk dat stakeholders de gehele waardeketen en eigen activiteiten van de organisatie voldoende kunnen overzien om een uitspraak te doen over de schaal, de scope en (financiële) omvang van impacts, risico's en kansen. De verantwoordelijkheid van het inschatten van de prioritering van de materiële onderwerpen ligt primair bij de organisatie zelf.

Stap 2

Vaststellen van de waardecreatie van de eigen organisatie en inzicht in de keten

Om een goede materialiteitsanalyse uit te kunnen voeren is het noodzakelijk om naast inzicht in de informatiebehoefte van stakeholders ook inzicht te hebben in het waardecreatiemodel van de organisatie. Dit houdt in dat er een goed begrip is van de instroom die nodig is om de bedrijfsactiviteiten uit te voeren, het proces van productie of dienstverlening, en de uitstroom van middelen die plaatsvindt door de bedrijfsactiviteiten. Daarnaast is een goed inzicht in de waardeketen van de organisatie essentieel, zowel upstream (toeleveringsketen) of downstream (afnemersketen).

Vanuit het waardecreatiemodel van de organisatie kan een ketenanalyse worden uitgevoerd en de impact die de organisatie heeft op haar keten en andersom. Het waardecreatiemodel kan daarnaast visueel worden gemaakt en worden opgenomen in de CSRD-rapportage. Voor het opstellen van het waardecreatiemodel kan aansluiting worden gezocht bij het in Figuur 1 opgenomen model van het **Integrated Reporting <IR> Framework** van het toenmalig International Integrated Reporting Council, nu onderdeel van de IFRS Foundation.

Figuur 1 Waardecreatiemodel van de IIRC.

Vanuit de inputs, outputs en outcomes van het waardecreatiemodel kan een analyse worden gemaakt van de impacts, risico's en kansen van de eigen activiteiten en in de keten, op basis waarvan de potentiële materiële onderwerpen kunnen worden bepaald.

Stap 3

Maak een longlist van potentiële materiële onderwerpen

Om te bepalen welke onderwerpen materieel zijn voor de organisatie kan gebruik gemaakt worden van verschillende hulpmiddelen:

- Waardecreatiemodel van de organisatie;
- [SASB Materiality Finder](#);
- [MSCI Industry Materiality Map](#);
- [European Sustainability Reporting Standards](#);
- [SDG's](#);
- [GRI Sustainability Reporting Standards](#) van het Global Reporting Initiative
- Sectorrapportages;
- Benchmarks;
- Jaarverslagen van vergelijkbare organisaties.

Eerst wordt een inventarisatie gemaakt van alle duurzaamheidsonderwerpen die relevant kunnen zijn voor de organisatie om over te rapporteren, zonder de daadwerkelijke impacts, risico's en kansen al gedetailleerd in te schatten. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van een longlist.

Bij het opstellen van de longlist van materiële thema's dient de organisatie rekening te houden met de activiteiten, geografische werkgebieden en de activiteiten in de waardeketen van de organisatie. Doel van de longlist is om een zo volledig mogelijk beeld te verkrijgen over de mogelijke materiële thema's die spelen bij de organisaties en vormt de basis voor het bepalen van de risico's, kansen en impacts van de organisatie.

ESRS verplicht om te rapporteren over de meest relevante duurzaamheidsonderwerpen. Daarbij dient een organisatie zich niet alleen te richten op duurzaamheidsonderwerpen die in een ESRS-standaard aan bod komen, maar ook op onderwerpen die materieel zijn als gevolg van de specifieke feiten en omstandigheden voor de organisatie specifiek (entiteitspecifiek, ESRS 1, par. 1.1/11).

Als bijlage bij dit stappenplan is een longlist van onderwerpen opgenomen die gebruikt kan worden bij het bepalen van de materiële onderwerpen.

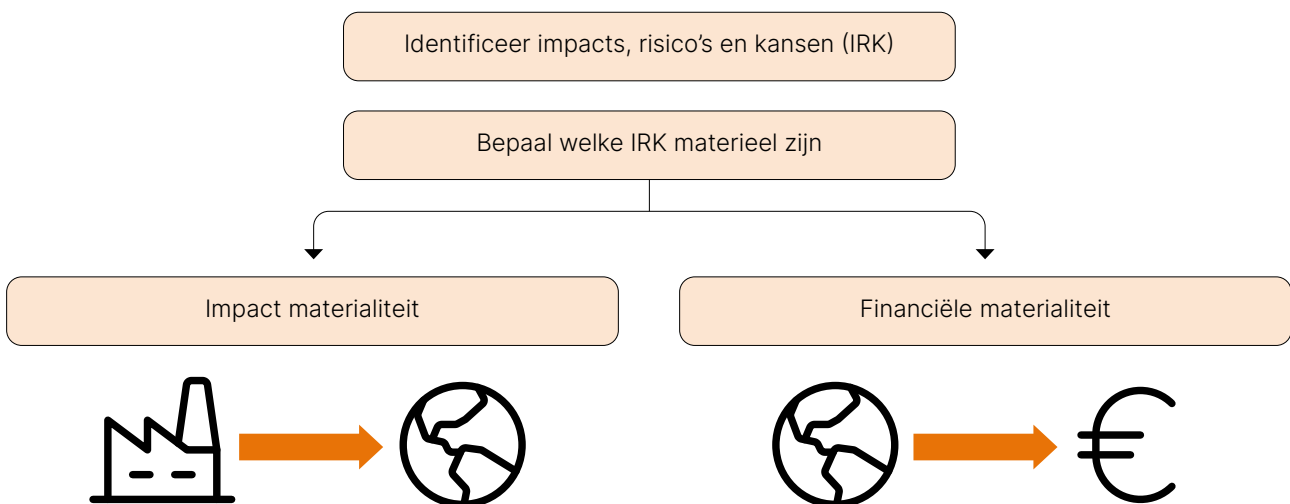
Stap 4

Formuleren van de risico's, kansen en impact o.b.v. de longlist (trechters van de longlist)

In deze stap definieert de organisatie de impacts, risico's en kansen die samenhangen met de potentieel materiële onderwerpen geselecteerd vanuit de longlist. Op basis van het waardecreatiemodel, de waardeketen en de geïdentificeerde stakeholders en hun informatiebehoefte wordt bepaald welke onderwerpen materieel zijn voor de organisatie.

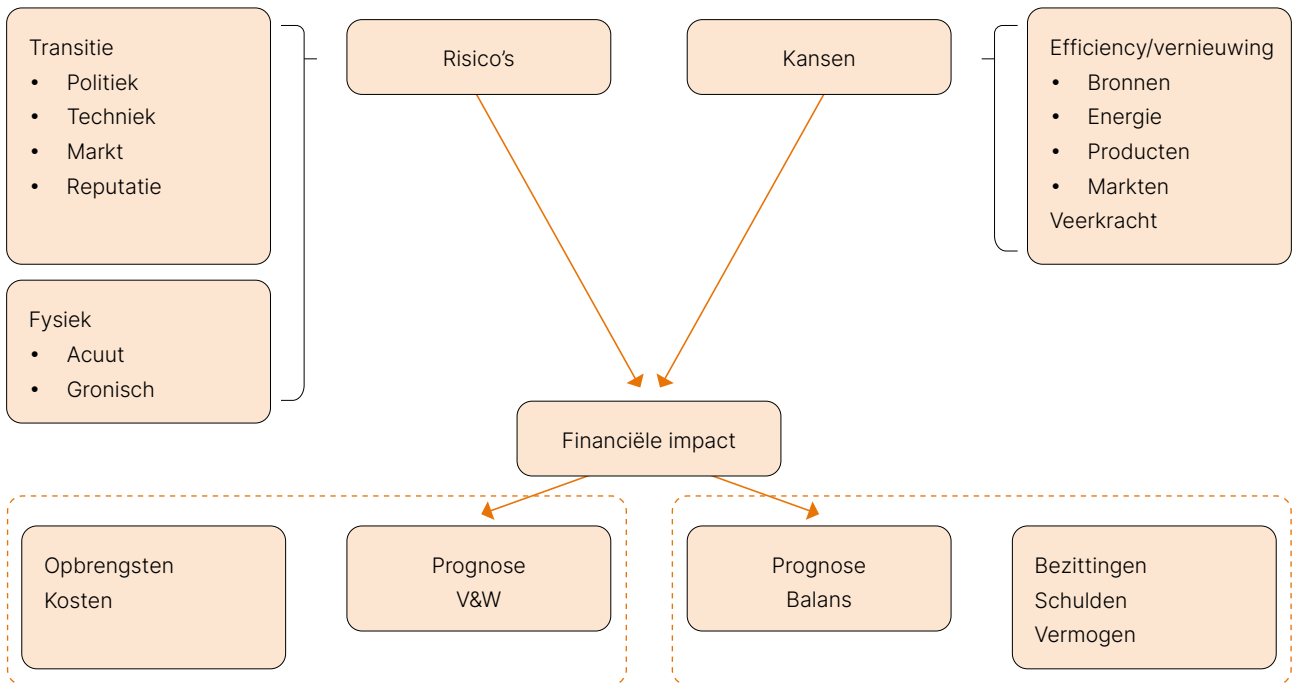
Het doel is om vanuit de longlist aan thema's tot een overzicht van materiële onderwerpen te komen die uiteindelijk kwalitatief (en, indien gewenst, kwantitatief) getoetst zullen worden om tot de uitwerking van de dubbele materialiteit te komen. Dit betekent dat de longlist wordt teruggebracht naar een shortlist aan relevante onderwerpen waarvoor diepgaander zal worden beoordeeld of sprake is van materiële impacts, risico's en kansen. In deze stap is het belangrijk om de visies van stakeholders mee te nemen zoals bekend uit de stakeholder betrokkenheid die eerder is besproken.

Deze inschatting vindt als volgt plaats:

De wijze van inschatting van impacts, risico's en kansen vanuit met name de financiële materialiteitsinschatting is gebaseerd op [de aanbevelingen van de Taskforce on Climate-Related Financial Disclosures](#) en is door EFRAG verder uitgewerkt naar alle duurzaamheidsonderwerpen (de TCFD aanbevelingen richtten zich enkel op klimaatverandering).

Figuur 2 TCFD framework voor het formuleren van financiële impact vanuit risico's en kansen.

Stap 5

Prioritering via kwalitatieve inschatting van de materiële onderwerpen, zowel voor de impact als de financiële materialiteit.

Vanuit de shortlist bepaald in stap 4 zal een prioritering worden aangebracht om te bepalen welke onderwerpen het meest materieel zijn voor de organisatie. Hiervoor dient zowel gekeken te worden naar de impact van de activiteiten op het duurzaamheidsonderwerp als de financiële impact van het onderwerp op het financiële vermogen van de organisatie. Wanneer het onderwerp op tenminste een van de twee onderdelen (impact of financieel) als materieel beschouwd kan worden is er sprake van een materieel onderwerp. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van het bepalen van een passende drempelwaarde waarboven een onderwerp materieel is.

5.1 Bepalen of het onderwerp als materieel kan worden beschouwd vanuit impact materialiteit.

Om te bepalen of het onderwerp vanuit de impact als materieel kan worden beschouwd dient aansluiting gezocht te worden bij ESRS 1 hoofdstuk 3.4. Daarbij zijn verschillende factoren genoemd voor impact materialiteit die hierna worden uitgewerkt.

- Ernst van de impact: Hoe ernstig is de actuele of potentiële impact?
 - Schaal: wat is het effect op individueel niveau (hoog effect bij grote impact op individu)
 - Reikwijdte / scope: wat is het effect voor het geheel (denk aan aantal individuen, organisatie, natuur; wijdverspreid); hoog bij wijdverspreide impact.
 - Onomkeerbaar karakter / herstelbaarheid: als het mis gaat, hoe groot is de kans dat de schade kan worden hersteld? → een onderwerp is hoog en dus materiëler als de schade niet herstelbaar is op korte of lange termijn, bijvoorbeeld als door de impact een onomkeerbaar tipping point wordt bereikt als het smelten van een gletsjer, en minder materieel als de schade gemakkelijk hersteld kan worden, bijvoorbeeld via een herstel betaling van een eerlijk loon.
 - Waarschijnlijkheid: wat is de kans dat het zich voordoet? (alleen relevant bij potentiële impacts)

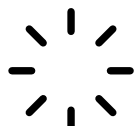
In het geval van een potentiële negatieve impact op mensenrechten gaat de ernst van de impact voor op de waarschijnlijkheid ervan (ESRS 1, par. 3.4/45).

In overweging genomen variabelen

Impact materialiteit

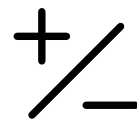
Schaal
Hoe 'erg' is de impact?

Scope
Hoe 'groot' is de impact?

Herstelbaarheid
Kan de impact worden hersteld?

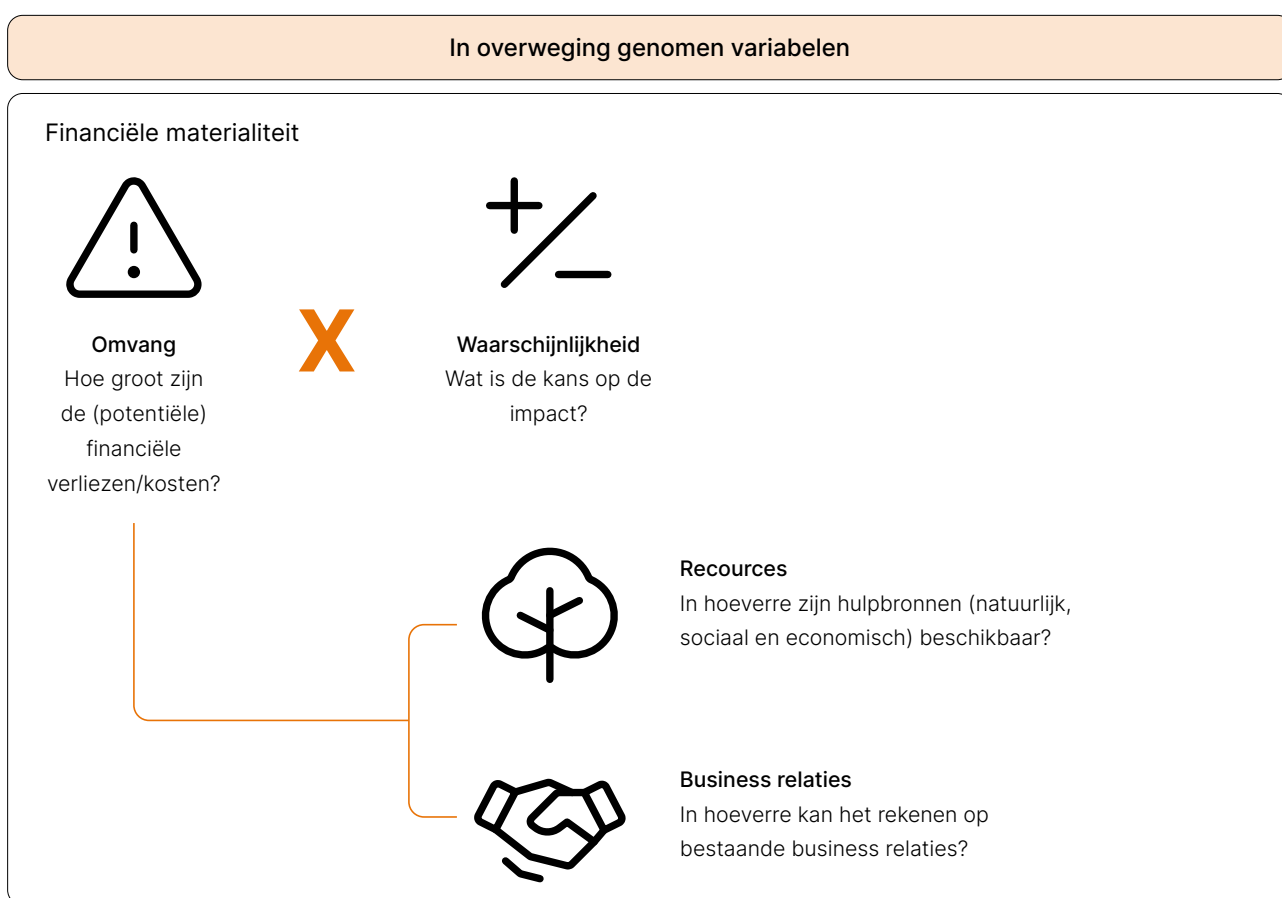

Waarschijnlijkheid
Wat is de kans op de impact?

5.2 Bepalen of het onderwerp als materieel kan worden beschouwd vanuit financiële materialiteit

Bij de beoordeling van de financiële materialiteit dient men rekening te houden met de financiële effecten die nu relevant zijn, maar ook de potentiële in- of uitstroom van middelen die zich kunnen gaan voordoen op middellange en lange termijn. Hierbij kan gedacht worden aan eisen die gesteld gaan worden vanuit toekomstige wetgeving op leaseauto's met fossiele brandstof wat in de toekomst gaat leiden tot aanpassing van het wagenpark.

Een duurzaamheidsonderwerp leidt dan tot materiële financiële effecten op korte, middellange en lange termijn op de ontwikkeling, financiële positie, financiële prestaties, kasstromen, toegang tot financiering of kapitaalkosten van de organisatie. Risico's en kansen kunnen voortkomen uit gebeurtenissen uit het verleden of in de toekomst. De financiële materialiteit van een duurzaamheidsthema blijft niet beperkt tot thema's waarover de onderneming de volledige controle heeft, maar omvat ook materiële risico's en kansen die zijn toe te schrijven aan zakelijke relaties buiten de voor het opstellen van jaarrekeningen gebruikte consolidatiekring (ESRS 1, par, 3.5/49).

- **Omvang:** Hoe groot zijn de financiële effecten van het duurzaamheidsonderwerp op de ontwikkeling, financiële positie, financiële prestaties, kasstromen, toegang tot financiering of kapitaalkosten van de organisatie? Hierbij kan als aanvullende toets rekening worden gehouden met afhankelijkheden van natuurlijke en sociale hulpbronnen:
 - Wat zijn de effecten van het duurzaamheidsonderwerp op de mogelijkheid voor de organisatie om de voor de bedrijfsprocessen vereiste hulpbronnen te blijven gebruiken of te verkrijgen, en wat zijn de effecten op de kwaliteit en prijszetting van de hulpbronnen?
 - Wat zijn de effecten van het duurzaamheidsonderwerp op de mogelijkheid voor de organisatie om op acceptabele voorwaarden een beroep te doen op voor haar bedrijfsprocessen vereiste zakelijke relaties?
 - **Waarschijnlijkheid:** Wat is de kans dat de impact zich voordoet? (alleen relevant bij potentiële financiële effecten).

5.3 Prioriteren van materiële onderwerpen

Op basis van de uitkomsten van stap 5.1 en 5.2 kan de organisatie bepalen welke duurzaamheids-onderwerpen materieel zijn om over te rapporteren vanuit impact materialiteit of financiële materialiteit. Hoe groter de ernst of omvang van impacts, risico's en kansen, en hoe groter de waarschijnlijkheid dat het zich zal voordoen, hoe materiëler een onderwerp zal zijn. Door een drempelwaarde te bepalen kan bepaald worden welke materiële onderwerpen boven de drempelwaarde uitkomen op basis van de genoemde factoren. Over deze materiële onderwerpen zal gerapporteerd moeten worden.

Om de uitkomst vergelijkbaar te maken wordt vaak gewerkt met een schaal van de verschillende factoren van laag, middel of hoog (soms laag, lager dan gemiddeld, gemiddeld, hoger dan gemiddeld, hoog) voor zowel de impact als de financiële materialiteit.

Aan het eind van deze prioritering kan het zijn dat het nodig is om deze inschatting te laten toetsen door bepaalde stakeholdergroepen, in lijn met ESRS 1, TV 8.

Het is heel verschillend tussen organisaties hoeveel duurzaamheids-onderwerpen materieel zullen zijn. Bij grote multinationals zijn mogelijk alle duurzaamheids-onderwerpen in ESRS materieel, met een aantal additionele entiteit-specifieke onderwerpen. Andere organisaties zullen wellicht maar op enkele materiële duurzaamheids-onderwerpen uitkomen. Indien de organisatie tot de conclusie komt dat klimaatverandering geen materieel thema is, zal zij dit uitgebreid moeten toelichten in de duurzaamheidsverslaggeving (ESRS 1, par. 3.2/32).

Optioneel 5a en 5b

Het is niet verplicht om de materialiteitsanalyse kwantitatief uit te voeren, maar is tot nu toe gangbaar bij de vrijwillige duurzaamheidsverslaggeving op basis van de GRI Standaarden of andere standaarden. Ook verplichten de ESRS niet om de uitkomst van de materialiteitsanalyse visueel te presenteren. Ook dat laatste is tot nu toe gebruikelijk op basis van de GRI Standaarden of andere standaarden.

Stap 5a

Kwantitatieve toetsing voor zowel voor de impact als de financiële materialiteit.

Er kan voor gekozen worden om de kwalitatieve risico's kwantitatief te maken, zodat de risico's gemakkelijker kunnen worden weergegeven in een visuele scatterplot. Het is niet verplicht om dit te doen. Echter voor het nauwkeurig kunnen weergegeven van de risico's kan het gemakkelijker zijn om dit te doen aan de hand van kwantitatieve data.

Tijdens deze stap worden de kwalitatieve risico's omgezet naar kwantitatieve eenheden. Hierbij kunnen de elementen schaal, scope, herstelbaarheid, omvang en waarschijnlijk worden geplot als laag, middel en hoog. Voor de kwantificering kan dan gerekend worden met de volgende getallen:

Laag = 0,15
Middel = 0,50
Hoog = 0,90

Voor de impact materialiteit wordt de volgende formule gehanteerd om de risico's kwantitatief te maken: **$((\text{schaal} + \text{scope} + \text{herstelbaarheid})/3) * \text{waarschijnlijkheid} / 0,81$** .

Voor de financiële materialiteit wordt de volgende formule gehanteerd om de risico's kwantitatief te maken: **$(\text{omvang} * \text{waarschijnlijkheid}) / 0,81$**

Stap 5b

Visuele weergave van de dubbele materialiteit

Het is vanuit de ESRS niet voorgeschreven hoe de uitkomst van de dubbele materialiteitsanalyse weergegeven dient te worden in de CSRD-rapportage. Een visuele weergave is daarom zeker niet verplicht.

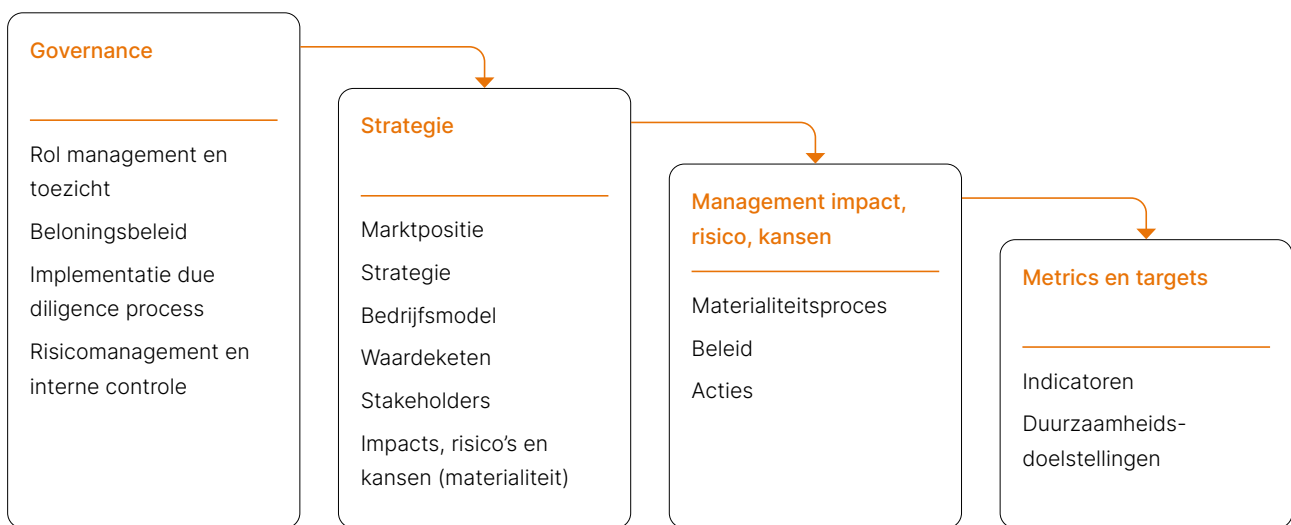
Een veelgebruikte wijze op basis van de [GRI Standards](#) is de materialiteitsmatrix waarin de thema's worden weergegeven in een scatterplot. Op basis van de kwantitatieve toetsing kunnen de uitkomsten worden geplot in een zogeheten scatterplot. Een andere manier om de dubbele materialiteit weer te geven betreft een tabel waarin de thema's en onderwerpen worden toegelicht. Een combinatie van een matrix en tabel met verdere toelichting behoort ook tot de mogelijkheden.

Ook is het mogelijk om de onderwerpen visueel weer te geven, waarbij gedacht kan worden aan grootte van vormen om het relatieve belang van het onderwerp inzichtelijk te maken. Een andere veelvoorkomende weergave is werken met vormpjes of kleuren om de indeling van E/S/G onderwerpen duidelijk te maken in een matrix.

Stap 6

Strategische implicatie

Na stap 5 is bepaald welke duurzaamheidsonderwerpen nu daadwerkelijk materieel zijn. De laatste stap van het proces is het inbedden van de duurzaamheidsonderwerpen binnen de organisatie. De thema's die vanuit de materialiteitsanalyse naar voren zijn gekomen kunnen gebruikt worden voor strategische sturing en beheersing op materiële duurzaamheidsonderwerpen. Door de uitkomsten van de materialiteitsanalyse daarvoor te gebruiken, kunnen nieuwe strategische doelstellingen worden geformuleerd of huidige strategische doelstellingen worden aangepast om veel gericht te sturen op een duurzaam waardecreatiemodel. Dit is ook passend bij ESRS, die vraagt om over de duurzaamheidsonderwerpen te rapporteren op basis van de volgende strategische inbedding:

Dat houdt in dat de materialiteitsanalyse het startpunt kan zijn voor het bepalen van de strategische implicaties voor de organisatie en de bedrijfsvoering, om op die manier ook daadwerkelijk waarde toe te voegen voor de organisatie, en de invoering van duurzaamheidsverslaggeving geen compliance exercitie te maken, maar een strategische verankering van duurzaamheid in de kernactiviteiten van de organisatie, zo leidend tot duurzame verandering en toekomstbestendigheid.

2: Ga gewoon aan de slag met materialiteitsanalyse

Tekst: Annemarie Oord

Wie de grote diversiteit aan verslaggevingsraamwerken op het gebied van duurzaamheidsinformatie aanschouwt, kan niet anders concluderen dan dat: a) duurzaamheid niets nieuws is; en b) de duurzaamheidsprestaties van ondernemingen hierdoor onderling lastig vergelijkbaar zijn. Met het van kracht worden van de CSRD en het EU-voorstel van de CSDDD is het voor grote bedrijven in ieder geval een gepasseerd station om op eigen tempo te mogen bepalen wat ze rapporteren. Voor deze bedrijven en hun accountants is vooral het concept van dubbele materialiteit een onderwerp waar ze hun tanden stevig in moeten zetten. De NBA gaf daarom eerder dit jaar een webinar over dit onderwerp, gevolgd door enkele ESG-werksessies. Belangrijkste boodschap: begin er gewoon mee!

Duurzaam of duurzamer ondernemen is een proces dat zich bij elk bedrijf in een eigen tempo ontwikkelt. De waan van de dag is daarbij vaak een uitstekende saboteur, die noodzakelijke reflectiemomenten om zeep helpt en daardoor het omarmen van duurzaamheid in de strategie en bedrijfsvoering tegenwerkt. Je moet namelijk wel tijd en ruimte claimen om je actief te bezinnen op wat er in je bedrijf nodig is om duurzaam, toekomstbestendig, te blijven ondernemen. Met alleen wat zonnepanelen op je dak en wat ledlampen aan het plafond kom je er niet. Je zult jezelf als bedrijf de maat moeten nemen, ook ten aanzien van je positie in de keten.

Reflectie

Voor bedrijven is het de uitdaging om duurzaamheid op een goede manier te integreren in hun bedrijfsstrategie en bedrijfsstrategie. Dat begint dus met eerlijk naar jezelf kijken: waar staan we nu, waar kan het beter – schoner, met een lager energieverbruik, minder transportbewegingen, minder afval, eerlijke beloningen, een meer divers samengesteld personeelsbestand, etc.? Duurzaam of maatschappelijk verantwoord ondernemen gaat echter niet alleen over de impact die je als onderneming direct veroorzaakt, waar je aan bijdraagt of waar je aan gelinkt bent. Je hebt als bedrijf ook een verantwoordelijkheid voor negatieve impact die zich dieper in je keten manifesteert. Dat is dus geen boek wat dicht mag blijven. Mogelijk zul je daardoor ook het gesprek aan moeten gaan met partijen waarmee je op dit moment nog geen directe relatie onderhoudt.

Impact, risico's en kansen

Negatieve impact reduceren of voorkomen is alleen mogelijk als je je businessmodel en je waardeketen heel goed kent. Daarbij is het bovendien van belang dat je ook het effect naar waarde weet te schatten van jouw handelen op stakeholders. Je zult als eerste de impact, risico's en kansen (IRK's) moeten inschatten en vaststellen of ze ook daadwerkelijk materieel zijn. Die materialiteit moet daarna zowel gezien worden vanuit het perspectief van impactmaterialiteit als van financiële materialiteit. Bij impactmaterialiteit kijk je vanuit drie factoren in hoeverre een onderwerp als materieel kan worden beschouwd: schaal (wat is het effect op individueel niveau), scope (wat is het effect voor het geheel) en herstelbaarheid (hoe groot is de herstellkans als het misgaat?).

Eerste ervaringen met een leerproces

Voorjaar 2023 vond de eerste fase plaats van drie rondes webinar & werksessies over de toepassing van de CSRD. De NBA heeft tektschrijver Annemarie Oord gevraagd bij deze eerste ronde aanwezig te zijn om indrukken op te tekenen van dit gezamenlijke leerproces en het ontginnen van een nieuw domein in verslaggeving.

Vanuit de CSRD worden grote bedrijven verplicht om te rapporteren op basis van de ESRS'n. ESRS 1 en ESRS 2 zijn daarbij de algemene standaarden die de kaders duidelijk maken, waarbij moet worden opgemerkt dat ESRS 2 duidelijke richtlijnen biedt voor de bouwstenen van de verslaggeving. In deze verslaggeving dient een lijn gevolgd te worden langs de pijlers governance, strategie en management. Naar aanleiding daarvan kunnen indicatoren en duurzaamheidsdoelstellingen worden bepaald (metrics en targets).

Stappenplan materialiteitsanalyse

De NBA heeft een stappenplan (zie deel 1 van dit document) ontwikkeld, waarbij in acht stappen wordt uitgelegd hoe de materialiteitsanalyse van duurzaamheidsinformatie zijn beslag moet krijgen. De aftrap bestaat uit het aanwijzen van een verantwoordelijke medewerker of het oprichten van een projectgroep om de dubbele materialiteit te bepalen. Vervolgens is het belangrijk om een tijdlijn te bepalen voor het opstellen van de dubbele materialiteit. Daarnaast zul je stelselmatig in een systeem de keuzes en argumentatie daarbij zorgvuldig moeten vastleggen. Voor de lezer van een CSRD-rapportage dienen alle afwegingen en gedane aannames namelijk logisch vindbaar en helder zijn – waarmee het ook verwordt tot elementaire controle-informatie.

Stakeholders

De eerste echte stap na 'het praktisch inregelen' is identificatie van de stakeholders van het bedrijf in kwestie. Welke informatiebehoefte hebben zij? Dit is een uiterst belangrijke stap, omdat je hiermee niet alleen kunt schiften welke informatie relevant is, maar ook een gevoel krijgt voor hoe diepgaand die informatiebehoefte is. Zie het als een doelgroepenanalyse, waarbij de leden van die doelgroep ook heel functioneel voor je zijn, omdat je hen kunt uitvragen over materiële onderwerpen. Zodra de stakeholders in kaart zijn gebracht, kan de focus verschuiven naar het waardecreatiemodel van het bedrijf. De aandacht gaat daarbij uit naar wat gebeurt er in de toeleveringsketen, in de processen en naar de door het bedrijf geleverde producten en diensten. Door naar dit waardecreatiemodel te kijken, kunnen ook de potentiële materiële onderwerpen worden uitgewerkt. Stakeholders spelen niet alleen een cruciale rol bij de materialiteitsanalyse, ze doen dat ook bij het due diligenceproces. Het raadplegen van je stakeholders hoort bovendien geen eenmalige exercitie te zijn. Het due diligenceproces vraagt namelijk om een continue verbinding met je stakeholders. Door je stakeholders nauwlettend te betrekken bij het proces, vergroot je als bedrijf ook de kans op een hogere financiële waardering.

Wat zijn potentiële materiële onderwerpen?

De volgende stap is het definiëren van potentiële materiële onderwerpen. Een bedrijf dient de risico's en kansen te definiëren die samenhangen met de potentiële materiële onderwerpen. Op basis van de waardeketen en de geïdentificeerde stakeholders wordt bepaald welke onderwerpen materieel zijn voor het bedrijf. Er bestaat een uitgebreide longlist van onderwerpen (zie deel 3 van dit document) die hiervoor als inspiratie kan dienen. De uitdaging is daarna om de longlist te reduceren tot een shortlist van materiële onderwerpen, die daarna kwantitatief en kwalitatief getoetst moeten worden. Het gaat er dus om dat wordt vastgesteld welke impact, risico's en kansen er zijn en in welke mate deze materieel zijn. Hierbij moet een uitsplitsing gemaakt worden naar impactmaterialiteit en financiële materialiteit. Of een onderwerp materieel is vanuit het perspectief van impactmaterialiteit, kun je alleen bepalen door te kijken naar de schaal, de scope en de herstelbaarheid. Dit koppelt je aan de factor waarschijnlijkheid. Vervolgens rolt daar een bepaald getal uit, dat uitdrukt of het onderwerp daadwerkelijk als materieel beschouwd moet worden of niet. Let wel, het maakt niet uit of er alleen sprake is van impactmaterialiteit of alleen sprake van financiële materialiteit. In beide gevallen wordt het onderwerp als materieel betiteld.

Financiële materialiteit

Kijken we naar financiële materialiteit, dan gaat het om de wijze waarop de opbrengsten en kosten, de prognose van de V&W-rekening, de prognose voor de balans en de bezittingen, schulden en het vermogen van de onderneming door externe impact (ontwikkelingen op duurzaamheidsgebied) geraakt kunnen worden. Bijvoorbeeld: een bedrijf dat op dit moment structureel andere bedrijven belevt in het hart van Utrecht, zal worden geconfronteerd met zero emissiezones. Dit brengt met zich mee dat deze onderneming zich nu al moet voorbereiden op – en ook moet investeren in – ander vervoer om haar goederen in de (nabije) toekomst nog op de plaats van bestemming te krijgen. Als het gaat om een inschatting van de potentiële verliezen/kosten, speelt vooral mee in hoeverre hulpbronnen/grondstoffen beschikbaar blijven, maar ook in hoeverre je kunt blijven rekenen op bestaande zakelijke relaties. Blijven zij jouw bedrijf trouw, of gaan ze andere eisen stellen of op zoek naar een concurrent? Ook hierbij is de vraag hoe groot je de waarschijnlijkheid moet inschatten waarmee de financiële materialiteit zich manifesteert.

Oog voor de (middel)lange termijn

Het antwoord op de vraag wanneer een duurzaamheidsonderwerp materiële financiële effecten kan veroorzaken voor een organisatie, vraagt niet alleen om een blik op 'het nu', maar ook om een blik vooruit, naar de middellange en de lange termijn. Transitierisico's spelen in dit kader een belangrijke rol. Zo zakt het waterpeil in de binnenlandse waterwegen door toenemende droogte en minder aanvoer van smeltwater vanuit de Alpen, waardoor deze voor de binnenscheepvaart steeds slechter bevaarbaar worden. Wat betekent dit voor een fabrikant die tot op heden normaliter via deze infrastructuur beleverd werd? Die zal – doordat hij niet of veel minder beleverd kan worden – geen productie meer kunnen draaien. Dat heeft dus directe impact op de verdien capaciteit van de onderneming. Maar uiteraard ervaart ook de binnenvaartschipper duidelijk hinder van deze veranderende omstandigheden. Hij kan minder lading vervoeren dan voorheen, omdat zijn schip anders de bodem raakt. Nog een transitierisico is wetgeving die bedrijven dwingt om op een andere manier te produceren. Mogelijk moeten bepaalde machines vroegtijdig worden uitgefaseerd en worden vervangen door een modern, schoner machinepark. Dat brengt met zich mee dat het huidige machinepark vervroegd moet worden afgeschreven en dat investeringen in nieuwe machines naar voren gehaald moeten worden. Het verlangt dus van een bedrijf dat je de risico's en kansen vroegtijdig voor jezelf in beeld brengt. En dat je dit ook periodiek herhaalt. Op basis van inschattingen voor de langere termijn moet duidelijk worden hoe dit zich gaat vertalen naar je balans, je winst-en-verliesrekening, je kapitaalkosten en de toegang tot financiering.

Doorsijpelen naar het mkb

De aandacht voor duurzaamheid beperkt zich uiteraard niet tot de grote bedrijven. De ambitie om groener, ESG-minded te opereren, sijpelt ook door naar het mkb. Dat mkb hoeft weliswaar niet aan de rapportageverplichtingen vanuit de CSRD te voldoen, maar krijgt wel vragen vanuit grote bedrijven die wel onder deze EU-Richtlijn vallen. Die verlangen immers 'groener gedrag' van hun toeleveranciers, zodat zij positiever kunnen rapporteren over wat er in hun keten gebeurt. De vraag voor mkb'ers is dan bijvoorbeeld: wat kun jij doen om CO₂ in je keten te reduceren? Daar kan ook zeer zeker een win-winsituatie ontstaan. Stel dat een mkb-bedrijf tot vernieuwing overgaat en besluit CO₂-neutraler te gaan vervoeren, of met minder of minder milieubelastend verpakkingsmateriaal te gaan werken, dan vraagt dat om investeringen. Daarmee ligt er ook een kans voor grotere ondernemingen om dat met hen samen te doen. Voor mkb-ondernemingen is het ook van belang om te beseffen dat een hoop banken bereid zijn groene leningen te verstrekken, die een rentekorting met zich mee kunnen brengen en/of soepeler aflossingsvoorwaarden.

Ketenverantwoordelijkheid

Ketenverantwoordelijkheid is een begrip dat op dit moment vaak voorbijkomt. Onder de CSRD is due diligence een doorlopend proces waarin er ook naar die verantwoordelijkheid nauwlettend moet worden gekeken. Dan komen vragen voorbij als: waar koop je goederen in, hoe reduceer je de CO₂-impact van je transport, kun je anders met

je afvalstromen omgaan, kun je draagvlak voor intelligent productdesign binnen je bedrijf stimuleren? Vervolgens is het zaak om de negatieve gevolgen in jouw keten te identificeren en te beoordelen. Dat vraagt om risicoanalyse, gesprekken met stakeholders, maar er is ook veel informatie te putten uit externe bronnen, zoals de OESO-richtlijnen of de UN Guiding Principles on business and human rights. Vervolgens is het zaak om te kijken naar de waarschijnlijkheid en de ernst van de impact. Als diep in jouw keten vakbondsrechten geschonden worden, kun jij dat niet in je eentje oplossen. Maar wellicht is het wel mogelijk om dit probleem in samenwerking met andere partijen in je keten aan te pakken. Daarna gaat het erom dat je ook blijft monitoren hoe je negatieve impact succesvol bestrijdt en om daar zorgvuldig en daadkrachtig over te communiceren.

ESG-werksessies

Tijdens de ESG-werksessies over materialiteitsanalyse is er stevig gekauwd op – en gestoeid met – de begrippen impactmaterialiteit en financiële materialiteit. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de fictieve casus over Nossa Barista, een koffiebranderij in Brazilië. De impactmaterialiteit werd verkend langs de ESG-assen, dus met betrekking tot milieu, sociaal en bestuur. De groepen werden uitgenodigd om op flipovers hun analyse van de verschillende aspecten op te schrijven. Bij de impact op E – Environment – kwamen zaken voorbij als het onttrekken van water, bemesting, gebruik van pesticiden, uitstoot van de koffiebranderij, kappen van bomen, het restgebruik van koffie, monoculturen etc. Duidelijk was in ieder geval dat klimaatverandering rechtstreeks effect heeft; klimaat is financieel. Door klimaatverandering kan de kwaliteit van de bonen veranderen, en kan de kans op misoogsten of extra insectenplagen toenemen. Dat heeft effect op de prijs en op de marge. Moet er in zo'n situatie gekozen worden voor termijncontracten? En bij wie moet het risico dan neergelegd worden van een tegenvallende oogst? Is dat bij de koffieboeren of bij het bedrijf Nossa Barista? Maar ook andere punten kwamen voorbij. Een van de belangrijkste punten op S-gebied is bijvoorbeeld: krijgen de toeleverende koffieboeren wel een leefbaar loon? Hoe zorg je ervoor dat er sociaal duurzame relaties in stand gehouden en gebouwd worden met lokale koffieboeren? De aanwezige accountants tijdens de sessies stelden ook vragen als: kan een topic ook materieel zijn buiten je eigen waardeketen (ja)? In welke mate van detail moet je herstel definiëren? Kan er ook meer guidance komen ten aanzien van de frequentie waarmee je een gedegen materialiteitsanalyse doet?

Scherp kijken naar het geheel

In een casus zoals de casus van Nossa Barista wordt uitgegaan van de veronderstelling dat het een eerlijke koffiebar is. Maar is dat wel zo? En een monocultuur qua koffiebonen kan financieel wel het meest gunstig lijken, maar juist door te kiezen voor een monocultuur maak je je bedrijf extra kwetsbaar voor ziekten en insecten. Biodiversiteit zorgt voor veerkracht, net zoals bedrijven gebaat zijn bij een diversiteit aan medewerkers. Waar het om gaat, is dat je echt scherp bent op het geheel waar je naar kijkt. Een bedrijf is zoveel meer dan alleen wat je fysiek ziet of de harde euro's of dollars die het verdient. Je zult je er ook van bewust moeten zijn dat je onvermijdelijk door een cultureel bepaalde bril kijkt, en ook denkt vanuit een cultureel ingekleurd referentiekader. Vanuit je westerse ogen en levensstandaard vul jij bijvoorbeeld in wat een leefbaar loon is voor een koffieboer in Brazilië.

Belangrijkste inzicht: laat als bedrijf in je rapportage zien dat je nadenkt. Wees expliciet over de motivatie waarom je bepaalde stappen zet. Dat is een van de belangrijkste boodschappen die je vanuit een ESG-rapportage wilt communiceren. Vertrekpunt daarbij is de impactmaterialiteit, daarna direct gevolgd door de financiële materialiteit. Certificering zegt al dat een onderwerp materieel is. De vraag daarna is: wat heb je nodig om beter te worden als bedrijf? Daarvoor moet je (voldoende) betrouwbare informatie in de keten verzamelen.

Desalniettemin zal het voor bedrijven voorlopig nog wel even pionieren blijven en zal de vraag regelmatig op tafel blijven komen hoe diep je je keten in wilt en kunt gaan. Immers, dit hangt ook af van de beschikbare tijd en middelen. Zo zou je je in de casus van Nossa Barista kunnen afvragen: moet ik nou bodemexperts gaan inhuren om de bodemkwaliteit stelselmatig te analyseren? Of: moet ik een onafhankelijke arbeidsinspectie optuigen, die kan beoordelen of er op de Braziliaanse locatie eerlijk en veilig gewerkt wordt? Een aardige tip is wellicht om eens naar de website <https://opensupplyhub.org> te gaan. Dit samenwerkingsplatform heeft als doel ketens in kaart te brengen waar bedrijven inkopen. Daarnaast loont het sowieso om in gesprek te gaan met leveranciers, om duidelijk te maken wat ketenpartners van jouw bedrijf mogen verwachten en wat jij van hen verwacht. Als een relatie met een bepaalde leverancier al jarenlang bestaat, kun je ook samen in gesprek gaan om tot een werkbare oplossing te komen. Je kunt wellicht samen duurzamere alternatieven verzinnen of een overgangperiode met elkaar afspreken waarin je de ander even de tijd kunt geven om maatregelen ten uitvoering te brengen.

3: Bijlage: Longlist duurzaamheids- onderwerpen

ESRS Werksessie I: Materialiteitsanalyse

Longlist onderwerpen

Dit overzicht bevat een lijst met duurzaamheidsonderwerpen die mogelijk kunnen leiden tot materiële impacts of financiële risico's of kansen voor een organisatie. Als sprake is van een materiële impact, dient een organisatie te rapporteren over dit onderwerp in de duurzaamheidsinformatie verplicht op basis van de [Corporate Sustainability Reporting Directive \(CSRD\)](#).

Deze longlist kan als hulpmiddel gebruikt worden om de materiële onderwerpen te bepalen. De lijst is gebaseerd op de [European Sustainability Reporting Standards \(ESRS\)](#), de [planetaire grenzen](#) van het [Stockholm Resilience Institute](#) en de [Duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties](#) (hierna SDG's).

Deze lijst met onderwerpen is niet volledig. Het is de verantwoordelijkheid van elke organisatie om op basis van eigen omstandigheden te bepalen of er andere materiële onderwerpen zijn waarover gerapporteerd zou moeten worden. Ook de koppeling van de SDG's aan de hoofdthema's is niet volledig, maar geeft beperkt aan op welke manier materiële onderwerpen kunnen aansluiten op de SDG's.

Aanvullende onderwerpen, met name sectorspecifieke onderwerpen, zijn onder meer te bepalen via de [SASB materiality finder](#), een overzicht van materiële onderwerpen per sector opgesteld door de [Sustainability Accounting Standards Board](#), nu onderdeel van de IFRS Foundation.

Milieugerelateerde onderwerpen 1/2

Klimaatverandering

- Energieverbruik
- Broeikasgasemissies
- Tegengaan van klimaatverandering (mitigatie)
- Reductiepad naar nul emissies (transitieplan)
- Aanpassen aan klimaatverandering (adaptatie)

Vervuiling

- Luchtvervuiling
- Watervervuiling
- Bodemvervuiling
- Verontreiniging levende organismen en voedselbronnen
- Gebruik van (zeer) zorgwekkende stoffen (waaronder **novel entities**)
- Microplastics
- Aërosolen in de atmosfeer
- Invloed op stikstofkringloop
- Invloed op fosforkringloop
- Invloed op gat in de ozonlaag

Water en mariene hulpbronnen

- Waterschaarste**
- Waterkwaliteit
- Wateronttrekking
- Waterverbruik
- Waterlozing in grondwater, oppervlaktewater en oceanen
- Ontginning en gebruik mariene bronnen
- Oceaanverzuring**

Milieugerelateerde onderwerpen 2/2

Biodiversiteitsverlies

- Landgebruik en omzetting
- Directe exploitatie
- Invasieve exoten
- Impact op omvang soortenpopulatie**
- Uitsterving van soorten**
- Landdegradatie
- Verwoestijning
- Bodemafdekking
- Impact op ecosystemendiensten

Materiaalgebruik en circulaire economie

- Materiaalinstromen inclusief materiaalgebruik
- Gebruik van zeldzame materialen en producten
- Materiaaluitstroom m.b.t. producten en diensten
- Afval(stoffen)

Groen gemarkeerd zijn onderwerpen gebaseerd op een van de planetaire grenzen.

Sociaalgerelateerde onderwerpen 1/3

Klimaatverandering

- Baanzekerheid
- Werktijden

Gezondheid en welzijn medewerkers

- Werk-privé balans
- Veiligheid en gezondheid

Gelijke behandeling voor iedereen

- Gendergelijkheid en gelijke beloning bij gelijkwaardig werk
- Opleiding en ontwikkeling vaardigheden
- Werkgelegenheid voor en inclusie van mensen met een beperking
- Geweld en intimidatie op de werkvloer
- Diversiteit

Eerlijke beloning

- Leefbaar loon
- Gelijke beloning bij gelijkwaardig werk
- Inkomensongelijkheid

Sociaalgerelateerde onderwerpen 2/3

Werkgerelateerde rechten

- Adequate huisvesting
- Privacy
- Schoon water en sanitair
- Sociale dialoog
- Vrijheid op associatie, het recht op vereniging van medewerkers
- Recht op collectieve onderhandelingen

Vrije arbeid

- Kinderarbeid
- Gedwongen arbeid

Rechten van inheemse bevolking

- Vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde instemming
- Zelfbeschikking
- Culturele rechten

Getroffen gemeenschappen

- Adequate huisvesting
- Voldoende voedsel
- Schoon water en sanitair
- Landgerelateerde impacts
- Veiligheid
- Vrijheid van meningsuiting
- Vrijheid van vereniging
- Impact op de verdediging van mensenrechten

Sociaalgerelateerde onderwerpen 3/3

<p>Recht op informatie consumenten / eindgebruikers</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Privacy ☐ Vrijheid van meningsuiting ☐ Toegang tot (kwalitatieve) informatie 	<p>Persoonlijke veiligheid voor consumenten / eindgebruikers</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Gezondheid en veiligheid ☐ Veiligheid van personen ☐ Bescherming van kinderen 	<p>Sociale inclusie van consumenten / eindgebruikers</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Geen discriminatie ☐ Toegang tot producten en diensten ☐ Maatschappelijk verantwoorde marketingpraktijken
--	--	--

Governance gerelateerde onderwerpen

<p>Gezonde bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bedrijfscultuur ☐ Bescherming van klokkenluiders 	<p>Opdrachtgeverschap</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Relatiebeheer met leveranciers ☐ Betalingspraktijken 	<p>Corruptie en omkoping</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Preventie en opsporing inclusief opleiding ☐ Incidenten
<p>Dierenwelzijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Dierenwelzijn 	<p>Beïnvloeding</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Politieke engagement ☐ Lobby 	

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Mercuriusplein 3
2132 HA Hoofddorp
Postbus 242
2130 AE Hoofddorp

T 088 4960 301
E nba@nba.nl
I www.nba.nl